

Dato	Utgave	Utarbeidet av	Gjennomgått	Godkjent
2021-12-31	1	HR	SNG	LH

1 Bransjestandard 11:

Arbeid i høyden, fall og fallende gjenstander

2 Formål/hensikt/omfang

Formålet med denne bransjestandarden er å beskrive hvordan arbeid i høyden gjennomføres sikkert for oppgaver ifm. feiing og tilsyn, ved å hindre fall til lavere plan og fallende gjenstander, og skal bidra til målet om en skadefri bransje.

3 Referanser/avgrensning/forutsetninger

Beskrivelsen av arbeid i høyden er basert på en risikovurdering utført av FLF. Bransjestandarden er retningsgivende for arbeidsgivere, som kan velge å bruke strengere krav enn angitt her.

Følgende forutsettes:

1. aktuelt utstyr er godkjent eller sertifisert iht. gjeldende forskrifter eller standarder,
2. utstyr er forskriftsmessig vedlikeholdt,
3. utstyr kasseres når det ikke lenger er i tilfredsstillende tilstand
4. brukere har fått og vedlikeholdt relevant kompetanse og ferdigheter i bruk
5. denne kompetansen anvendes ved bruk av utstyret.

Ref. til Bransjestandard for PVU (personlig verneutstyr)

Det forutsettes at beskrivelsen av arbeid i høyden er gjennomgått og repetert periodisk med brannforebyggerne.

Aktiviteter i høyden er typisk ifm. oppstigning med stige fra bakken til tak, og tilbake, ved ferdsel på taket der fall til samme plan kan føre til fall videre ned, plattform, veggmonterte skorsteiner, andre bygningselementer, og ifm. feiing av industriskorsteiner.

Fallsele: godkjent feste kan være vanskelig å finne, manglende styrke, falsk trygghet, og gi hengttraume. bør ikke brukes og inngår ikke i denne bransjestandarden. (Ref. egen bransjestandard)

Forskrift om utførelse av arbeid, arbeid i høyden: <https://lovdata.no/forskrift/2011-12-06-1357/§17-21>

Tilkomstmateriell på tak skal være godkjent iht. NS-EN 12951. Dette inkluderer bl.a. at takstiger, taktrinn og takbruer skal være utført i korrosjonsbestandig metall eller likeverdige materialer.

4 Hovedinnhold/prosess/metode

Fall til lavere nivå, typisk 2-5 meter, er en av de vanligste hendelsene med alvorlige skader (konsekvenser) i Norge. Fall kan skje fort, være vanskelig å håndtere når fallet først starter og gi store konsekvenser.

Alt arbeid i høyden varsles på forhånd og huseier skal sørge for at alle relevante forhold er i orden til tilsyn/feiing starter. (Ref. til Bransjestandard for varsling av huseier) Dette inkluderer regelmessig kontroll på taktrinn eller -stige, eller -bru, eller -plattform og huseiers bekreftelse før fremmøte.

Arbeid i høyden følger av behovet for tilkomst til selve skorsteinen. Der det er mulig skal det feies fra feieluke, helst, evt fra ildsted eller sotluke. Dette krever forberedelser og varsling til huseier i forkant. Interiør fjernes eller dekkes til av brannforebygger. Dersom det er krav til sotluke, men denne ikke finnes eller er tilgjengelig er dette et avvik huseier retter opp, og feiing fortsetter når dette er bragt i orden.

Dersom huseier har manglende forberedelser med å tilrettelegge for feiing skal dette normalt angis som avvik, ref til bransjestandard for avvik. Manglende forberedelser kan videre bety at det blir ventetid for brannforebygger eller at det blir et fremmøte nr 2.

Huseieres ansvar definert i Forskrift om brannforebygging. §6. pkt 3. Og iht varsling.

4.1 Risikoforhold, årsaker, fall til lavere plan

Løse gjenstander på tak, evt. i kombinasjon med aktivitet, eller andre utløsende forhold kan gjøre at gjenstander faller ned. Det viktigste er å hindre at noe faller, og sørge for at ingen står under og kan rammes, f.eks.:

- Utstyr som er i dårlig forfatning, mangelfullt, feil type, brukes feil, eller ikke er sikret, som beveger seg, sklir, eller forskyver seg, manglende forberedelser
- Taktrinn er for vertikal adkomst, og takbru for horisontal adkomst, så når taktrinn brukes for å forflytte seg horisontalt øker dette risikoen for fall
- Skorsteinskollaps, manglende feste for takstige, eller feilmonterte fester, manglende festet pipehatt, løse deler, slitasje og korrosjon i festepunkter, takstein som løsner
- Glatt underlag, evt. kombinert med skrå vinkler og dårlig fottøy, glatt såle, glaserte takstein
- Solcellepaneler, taksten som er solceller
- Rustne og eldre trinn, eller trinn som står på annenhver rad på glaserte panner, knekker lett.
- Fall på gjenstander eller underlag som forverrer skadene, som oppstikkende gjenstander, skarpe kanter og lignende.
- Mye å holde styr på, dårlig plass, skrå flater
- Glatte mobiler og store hansker, ved fukt
- Blåser bort, vind, vindkast
- Nysgjerrige tilskuere og manglende avsperring under, eller manglende respekt for avsperring
- Kommer borti, dytter borti
- Manglende kompetanse, erfaring eller ferdigheter, opplæring
- Manglende oppmerksomhet, glemsomhet, utrygg
- Skal bare, stress, varme, kulde, vær
- Alenearbeid
- Vanlig arbeidstøy, med vanlige lommer, varierende bruk av snelle

4.2 Risikoreduserende tiltak, fall til lavere plan

Generelt

- Varsling til huseier i god tid med angivelse av hva som kreves før tilsyn/feiing kan starte.
- Generell forsiktighet utvises alltid. Ved uregelmessigheter eller tvil stoppes arbeidet.
- Vedlikehold av skorstein, fjerne defekter
- Dersom det oppdages i tide, si fra eller ta med ned om dårlig festet pipehatt, evt. Stoppe arbeidet
- Feiing av skorstein innenfra der det er mulig, der det ikke er behov for kontroll av skorstein over tak, kan skorsteinen feies via bakken, feieluke, ildsted eller sotluke. Utfører feiing eller tilsyn fra høyder der det kan gjøres fra bakkeplan, via feieluke, helst, evt fra ildsted eller sotluke
- Brannforebygger skal ha kompetanse på bruk av stiger og kjenne aktuelle farer og hvordan de motvirkes
- Jobbe sammen i team, normalt 2 brannforebyggere
- Ved alenearbeid: Kombinere feiing og tilsyn samtidig. Huseier må være hjemme og følge med.
- Ved arbeid i høyden skal brannforebygger unngå all bruk av mobiltelefoner og annet som tar oppmerksomhet
- Unngå klær og utstyr som kan hekte seg i stigen.
- Værforbehold, ta nødvendig hensyn til vær, vind, nedbør (regn og snø) og avbryte ved behov
- Stige og tilkomst
- Stigen: produsert etter gjeldende standarder. Varig materiale (ikke tre), hel stige/skyvestige (ikke motvekts-, bøyle-, teleskop- eller klappstige), uskadet og i brukbar stand, maksimal 6 meter lang.
- Årlig kontroll på egne stiger
- Brukskontroll av stigen hver gang før den brukes uavhengig av hvem som er eier
- Huseier er normalt ansvarlig for å holde stige
- Stige med anlegg på skorstein eller som plattform for feiing skal ikke skje
- Stigen skal stikke minst 1 meter over kanten
- Det må ikke stå noen (eller noe) i nedfallsonen.
- Stigen skal alltid sikres fysisk mot sideveis bevegelse og utfall med stigesikring, stigestropp, eller tilsvarende, og sikres mot å skli på bakken, i form av pigg og justeringsmulighet (krav til huseier)
- Stige må ikke settes utenpå markiser, eller på utsiden av glass/vindu
- Ved gesims over 5 meter skal det være fastmontert stige med fysisk stigesikring. Dersom forholdene tilsier det skal det også være fastmontert stige og stigesikring, f.eks. der det er vanskelig å sikre vanlig stige mot utglidning eller velt, eller der fallet kan føre til en høy konsekvens. I så fall kan dette vurderes ved hjelp av stedlig risikovurdering, ref. bransjestandard for H-diagram.
- Dersom skorstein er mer enn 1,2 meter over taket, skal det være montert godkjent plattform produsert etter gjeldende standarder, eller det skal være montert feieluke.
- Krav om takstiger/taktrinn på alle tak over 6 grader. Andre løsninger med tilsvarende eller bedre sikkerhet kan aksepteres av brannforebyggers arbeidsgiver.
- Taktrinn skal ikke være rustne, og trinn skal stå på hver rad på alle typer panner og være festet til hverandre.
- For bratte eller glatte tak: brannforebygger sjekker takstigen selv før bruk, og avbryter dersom det oppdages feil eller svakheter ved takstigen før eller mens den brukes.

- Pipehatt skal sikres mot fall ved å ha vaier eller lignende festet til pipetoppen, på samme måten som vifter på toppen av skorsteinen skal sikres.
- Pipehatt skal kunne flyttes eller tas av på en måte som ikke medfører fare for fall eller ubekvem arbeidsstilling.
- Takbru fra stige til skorstein
- Nederste taktrinne skal være montert på nederste takstein og så langt ned som mulig slik at brannforebyggeren har noe å holde seg fast i, i overgangen fra stige til takstige.
- Feiing av skorsteiner der det er uheldige arbeidsstillinger, eller der brannforebygger er nødt til å lene seg eller stå på skorsteinen, utføres ikke
- Bruk av snelle for å sikre lettere gjenstander
- Sikre løse gjenstander med stropper, ved behov når mulig
- Hansker og fottøy som fungerer også i regnvær
- For industristiger:
 - Stige (leider) over 3,5 meter, med ryggboyle (fra 2,5 meter)
 - repos (hvileplan) hver 6 meter. Individuell sikring kan også vurderes ved hjelp av H-diagrammet, ref. også bransjestandard for bruk av fallsele.
 - sikringsskinne og sele, noen steder
 - Ved bruk av skinne og sele skal det være to som begge er kvalifisert, med årlig oppdatering
 - Selve feiingen gjøres fra 'Stigebur', plattform evt. med rekkverk. Dersom kollektiv sikring ikke er tilstrekkelig, kan individuell sikring benyttes ref. bransjestandard for bruk av fallsele.

Andre måter for tilkomst

- Tilkomst via takluker, sjekke at disse har sikring, tilkomst-trinn, og tilfredsstillende passeringmulighet. Ref. også bransjeforskrift for PVU mht. bruk av hjelm
- Lift kan brukes. I så fall skal bruker ha relevant kompetanse og utstyrsspesifikk opplæring.
- Dersom bruk av fallsikringsutstyr (iht. egen bransjestandard), bl.a. godkjent utstyr, årlig kontroll, minst 2 personer som er kvalifisert og kompetent, årlig dokumentert oppdatering
- På lengre sikt: Rekkverk (nedfellbar), eller skinne for feste av sele når det ikke er individuell tilgang til hver av skorsteinene.
- Feie på vinter der det er flatt tak, feiing av loft, blokker, og skråtak resten ellers på året. Ref. også bransjestandard for årshjul der ulike aktiviteter er fordelt over året
 - Andre forhold eller farer
- Dersom det er behov for å håndtere farer utover dette kan det sjekkes ut mot H-diagram (ref egen bransjestandard) og evt SJA (ref egen bransjestandard).
- Det kan også være behov for å gjennomføre morgenmøte eller førjobbsamtale for arbeidet starter, ref egen bransjestandard.
- For den som opplever tøffe psykiske inntrykk, kan være fornuftig og forebyggende å ta seg tid til å snakke med en erfaren og kompetent kollega, eller leder, eller verneombud. Dette er beskrevet i bransjestandarden for morgenmøter, førjobbsamtaler og debriefinger.

5 Interessenter/roller/ansvar

Det vises til de generelle beskrivelsene av roller og ansvar i Sikkerhetshåndboken

Spesifikt for denne bransjestandarden gjelder også dette:

Arbeidsgiver:

- Gi arbeidstakere opplæring i og øvelse i bruk av H-diagrammet

Arbeidstakere:

- Bruke H-diagrammet som angitt

Verneombud (VO):

- Følge med på at arbeidet gjøres sikkert

Bedriftshelsetjenesten:

- Ved behov

6 Vedlegg/skjemaer